

Vojenské trestní právo

JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D.

- Válečné právo – právo jak vést války, záležitost prioritně práva mezinárodního
- Vojenské právo – právní úprava vojenských otázek (vnitrostátní)
- Law of war – law how to lead wars, primarily part of international law
- Military law – legal regulation of military issues (interstate)

Složení vojska ve 13.-14. stol.

Medieval armies -13th-14th Century

- Rytířská armáda
- Rytíř (na své náklady) a jeho doprovod
- Rytíř je nedisciplinovaný x lze omezit jen autoritou panovníka
- X objevují se žoldnéři
- Žoldnéři nejsou vždy aristokrati – není zde rovné postavení
- Potřeba pevné organizace a kázně
- dvojnásob u pěchoty
- První řády u Švýcarů (Sempacherbrief 1393)
- Knights army
- Knight and his escorte („lance“) –
- There is no subordination (it depends on authority of the commander (king))
- It changes with mercenary soldiers
- Mercenaries are not aristocrats – not the same status as the king
- Necessity of hard organisation and discipline
- Especially for infantry (if the infantry wants to win over the cavalry)
- Swiss regulation – Sempacherbrief 1393

VOJENSKÉ ŘÁDY 14-15 STOL. MILITARY ORDERS IN 14TH-15TH. CENTURY

- Potřeba pevné kázně a organizace u pěchoty – u nás Husité
- Řád Jana Hájka z Hodětína z r. 1413 – předhusitská doba, první na našem území
- The necessity of discipline at infantry – typical for Hussit's army (based on non-aristocratic infantry, which was used for compensation of handicap in fight with cavalry or wagoons)

Vyobrazení viz:
http://www.simonak.eu/index.php?p?stranka=pages/h_k/3_25.htm

Husité – Hustits

- Píseň „Kdož su boží bojovníci...”
- Obsahuje základní pravidla jak se chovat v boji (snadné pro zapamatování + posiluje morálku)
- Žižkův řád 1423
- 12 bodů, cílem udržet morálku ve vojsku
- 12. bod – výčet trestů. Důležité: „Tyto tresty platí pro všechny stejně; pro pána i sedláka, pro pohlaví mužské i ženské.”
- Byly i další řády x ne tak významné
- Song „Kdož sú boží bojovníci... (Who are the holy soldiers)” – it contains the basic ideas of Hussits (support the moral) and basic rules for the fight (easy to learn as the song)
- Order of Jan Žižka (famous and the best hussit commander – czech hero) 1423
- Twelve articuls with rules of discipline
- Art. 12 – types of punishments second sentece: „This punishments are same for aristocrats like for farmer, for men or women” (all had the same responsibility – also the commanders)

Vývoj vojska 15. – 19. stol./Armies from 15th to 19th Century

15. stol. nástup pěších žoldnéřů /Švýcaři, husité, lancknechti/, v 16. a 17. stol. jen žoldnéřská vojska – větší potřeba regulace

18. stol. (reformy Marie Terezie) – stálá armáda na pravidelné odvodní povinnosti, profesionalizace důstojníků (vojenské školy)

19. stol. – postupný konec majitelů pluků (pouze čestná funkce), všeobecná branná povinnost (1868)

15th Century - start of mercenary infantry armies (Swiss or Landstnecht soldiers, ...), in 16th and 17th Century only mercenary armies

18th Century – Reforms of Maria Theresia and Joseph II.– regular permanent army (1649), profesionalization of officers (no more only aristocrats, special military schools), military levy for poor citizens

19th Century – the regiment owners - only symbolic position, military levy for all

lancknechti, autor

uniformy pluků za sedmileté války,
www.amentum.cz

Prameny vojenského trestního práva 16.-17. stol.

Sources of military criminal law (16th-17th century)

Hmotné právo:

„Artikuly“ – tradiční název, na ně také vojáci přísahali (a od toho se dovozovala závaznost)

- Obsah: pouze výčet vojenských povinností, porušení bylo trestáno podle soudcovského uvážení, teprve později přesné sazby pro delikty

„Articles“ – traditional name, the soldiers swore on them (and therefore could be punished, when they broke them), Content: list of military duties, punishment based on judge's discretion, no definition of crimes or punishments

Jednotlivé artikuly (list of articles): Maxmilián I. /1508/, Karl V. a Ferdinand I. /1527/, Maxmiliána II. /1570/, Artikuly pro císařskou milici (Articles for imperial militia) – Ferdinand III. /1642/, Válečné artikuly („War articles“) - Leopold II. /1699/

Procesní právo/Procedure

Karolina (Constitutio Criminalis Carolina – 1532 Charles V., Holy roman empire)

Římsko-kanonické právo – jen u těžkých zločinů

Roman-canonical procedure – only for heavy crimes

18. – 19. stol. – 18th-19th Century

Hmotné právo:

Marie Terezie

Předpis /Řád/ pro pěchotu a jízdu – Marie Terezie /1768/ - byl několikrát upravován /1798, 1808/, platnost rozšířena i na námořnictvo /1803, 1815/

- subsidiárně Teresiana /od 1769/

Vojenský trestní zákon /č. 19/1855 ř.z./

-vliv přijetí Trestního zákoníku r. 1803 práce probíhají od r. 1830 x několikrát přerušeny a opět zahájeny až 1850

Idea všeobecného trestního práva, snaha stanovit pevné tresty x dosud záviselo na soudním rozhodnutí nebo válečné potřebě – tresty nebyly jednotné

Order for infantry and cavalry /1768, novelisation 1798, 1808/, also for the Navy /1803, 1815/, Subsidiary also used Constitutio criminalis Theresiana

Military crime act (No. 19/1855 Coll.) – inspired by Crime act 1803, the works started in 1830 but were stopped, once again started in 1850

Basic idea – one regulation for all crimes for military person, idea of definition of types of punishments x the punishments were not unified

Procesní právo:

Karolina + pozdější soudní řády

-od 1754 výslovně uvedeno /Militärjustiznorm/
- Teresiana /1769/, Soudní řád /1790/

- normy a nařízení nejvyššího vojenského soudu a centrálních úřadů – celkem asi 600 – velký zmatek

1884 – Vojenský trestní procesní řád

1912 /účinný 1914/ - nové vojenské trestní řády (Rakouský+uherský)

„civil“ procedures (Carolina, Theresiana, Procedural act 1790)

- the subsidiarity of them based on „Militärjustiznorm“ (1754) x also about 600 directives of different military and states offices

- 1884 – Military crime procedure act

- 1912 (in force from 1914) – new order (one for Austria, one for Hungary x nearly the same) – inspired by German

Vojenské trestní práva v 1. republice /Interwar Czechoslovakia military crime law

Recepční norma

– převzaty rakouské a uherské předpisy: Vojenský trestní zákon 1855, zákon č. 131/1912 ř. z , vojenský tr. ř. pro zeměbranu, zák. čl. 33/1912 vojenský tr. ř. pro uherskou zeměbranu

č. 9/1918 Sb. z. a n. – definitivně zrušeny účinky vojenské služební přísahy /účinnost zákona už zařazením do branné moci/

č.50/1923 Sb. z. a n., na ochranu republiky – zrušen skoro celý třetí díl /x po dobu mobilizace a války zachovány vyšší sazby z v.tr.z./

zákon č. 89/1918 Sb. z . a n. – zrušení institutu příslušného velitele /vytvoření oddělených žalobních orgánů podřízených MNO/ zrovnoprávnění co do hodnosti – příslušnost soudu už dána jen vážností činu

zákon č. 115/1937 Sb. z. a n., o vojenském polním trestním řízení

dekrety presidenta republiky č. 119/45 Sb. a č. 120/45 Sb. - nedostatek odbor. právníků – soudy první stolice /místo brigádních a divisních/

Act 11/1918 Coll. (first act of Czechoslovakia) „reception act“ – „for the time being, the laws in force in the territory have been maintained“

Novelisations (9/1918 Coll. – definitively abolished the effects of military service oath / effect of law was already by placing a person in the armed forces

50/1923 „republic´s protection act“ – 3rd part of military crime act was abolished (valid only for time of war)

89/1918 coll. - abolition of the institute of the respective commander / equalization in rank - the jurisdiction of the court is given no more by rank , but only by character of the crime

115/1937 coll. – special act for the procedure during the war

Presidential decree 119/45, 120/45 (after the war) – new organization of the military courts (lack of professional lawyers – soldiers)

Prameny vojenského trestního práva v 2. pol. 20. stol./

Military crime law after 1945

Hmotné právo:

trestní zákony

86/1950 Sb.

1/1957 Sb. /úplné znění po novele 63/1956 Sb./

140/1961 Sb.

Procesní právo:

trestní řády

87/1950 Sb.

64/1956 Sb.

141/1961 Sb.

-trestní právo hmotné i procesní bylo sjednoceno pro vojáky i pro civilisty

-vojenské stavovství byl buržoazní přežitek, jeden ze znaků sblížení armády a lidu

-vojáci však podléhali speciálním vojenským soudům a vojenské prokuratuře, která byla nezávislá i na prokuratuře civilní

Criminal codes 1950 (republished 1957) and 1961

Criminal procedure code 1950, 1956, 1961

Substantial and procedural criminal law was unified for soldiers and civilians in one code

- Special status of soldiers was a „bourgeois relic“ x the unification is one of the signs of the rapprochement of the army and the people (ČSLA – Czechoslovak people army)
- However, the soldiers were subject to special military courts and military prosecution, which was independent of the civil prosecution
- This special courts were abolished in Czech republic in 1993, in Slovakia 2009
- Army was profesionalised – smaller – not so many cases - special courts were unusefull

Vojenský trestní zákon z r. 1855 / Military Criminal Code 1855

I.	díl - všeobecná ustanovení	I. part - general provisions
II.	díl – vojenské trestné činy /není název hlavy/ - porušení voj. služební povinnosti, subordínace, vzpoura a odboj, zbabělost, rušení kázně....	II. part – military crimes - violations of military duty, subordination, rebellion and resistance, cowardice, abolition of discipline....
III.	díl – O zločinech proti válečné moci státu a kterak se trestají	III. part – War-time crimes (also for civilist) - treason, espionage
IV.	díl – O jiných zločinech a kterak se trestají	IV. part – Other crimes („normal“ crimes – theft, robbery, rape, murder...)
V.	díl - O obecných přečinech a kterak se trestají	V. part - delicts

Vojenské kárné právo (vojenské disciplinární trestní právo)

Military disciplinary law

-postihuje méně závažné provinění důstojníků a rotmistrů, oddělilo se od vojenského trestního práva

Disciplinární trestní norma /1763/ - poprvé samostatně, služební řády /1768, 1807, 1860/, Disciplinární předpis /1869/, služební řád /1872, změněn 1903/, disciplinární řád ruských legií /1918-neosvědčil se/, Zatímní kázeňský řád /1919 – vliv rakouského/, Služební řád /1922/ zákon č. 154/1923 Sb. z. a n.

původně účelem chránit důstojnickou čest x 1. ČSR dobré jméno vojska

1855 – některé poklesky prohlašoval za zločin x jiné netrestal vůbec → svémoc /důstojníci provinilce vyzývali ke vzdání se hodnosti/

1867 – vojenské čestné soudy

1871 - vojenské čestné rady

1919 – disciplinární výbory

1923 – kárné výbory

- intended to punish the less serious offense of officers and sergeants separated from military criminal law (some of them were too hard to be crime x some of them were in Code 1855 not punished – therefore separate norms
- originally (Habsburg Monarchy)the purpose was to protect the officer's staff honor - „military honor court (councils)“
- in Czechoslovakia it was later to protect the goodwill troops - Disciplinary committee
- Example: punishment for an officer who changes into women's clothes in public / pub / and it is allowed to take pictures

Vojenské soudy 16.-18. stol. /Military courts in 16th-17th Century

– soudy plukovní , majitel pluku /velitel/ - rozhoduje ve věcech trestních i civilních, pluk disponuje profousem, biřici a katem

soud vycházel z německého práva:

tvořen jedním soudcem /šoltýsem/, po španělském vzoru později označen jako auditor

-neměl speciální právní vzdělání x byl nejstarší válečník, který znal dobře válečné zvyklosti a s válečným právem měl tak zkušenosti

-úkolem bylo řídit celý proces, v období stavů měl jen poradní hlas /rozhodovali „šéfové“/, později v císařské armádě získal rozhodovací hlas

pokud nebyl přítomen auditor, konal se soud před celým plukem a rozsudek vynášeli vojáci z různých oddílů – pozůstatek samosprávních soudů / „oštěpní právo“ a „postavení před prostého muže“/

od konce 16. stol. vedle běžného řízení i řízení za stanného práva /na pochodech atp./

proces byl v zásadě veřejný a ústní, obecně postaven na zásadě akuzatornosti /dle Karoliny/ x pouze u těžkých zločinů byl proces inkviziční podle kanonického práva x v 18. stol. Již jen inkviziční a soudci zároveň žaloby (již právní vzdělání)

-regimental courts – owner of the regiment (or commander) is the judge in all cases (criminal or civil)

Originally based on german law – the judge called „Sholtis“, late „Auditor“ (spanish influence)

The judge is usually not lawyer, but warrior, who knew war habits well and had experience with war law

„lance law“ – relict of military self-administration – the judges were soldiers from different regimental units

The procedure was typically oral, based on principle of accusation x for hard crime is used the canonical inquisitional procedure x from 18th century only the inquisitional procedure, the judges were lawyers and they were also in position of prosecutors

19.stol. a 20. stol.

1868 – následkem porážek r. 1866 reforma armády
– definitivní zánik institutu majitelů pluku → konec plukovních soudů

nová struktura – brigádní soud – divizní soud – nejvyšší soud

-tato struktura v zásadě převzata i za 1. republiky

-1945 – soudy první stolice – nejvyšší vojenský soud

-1947 – návrh na krajské vojenské soudy a vrchní vojenské soudy /3/

- od 1953 vojenské obvodové soudy – vyšší vojenské soudy /Tábor, Olomouc, Trenčín/ , zrušeny 31. 12. 1993 /ČR/

1868 – reform of the army – end of „regimental owner“ – also end of regimental courts

New structure – Court of the brigade - Divisional Court – Supreme military court (used also in the interwar period)

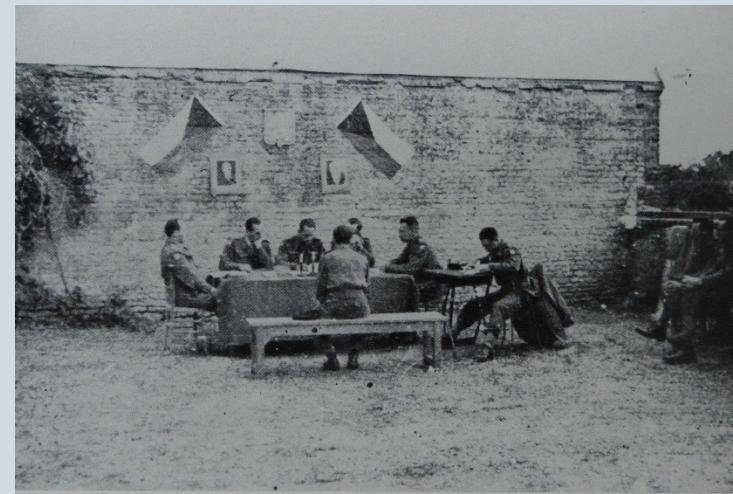
After WW2 - two-tier court structure based on the states territory (districtal)

Abolished in 1993 (2009 in Slovakia)

Pictures: Cz military field trials in France and Great Britain during WW2)

polní vojenské soudy I. instance ve Velké Británii a ve Francii, Czechoslovak military justice in Great Britain 1939-1945

Personální příslušnost vojenských soudů/ Military jurisdiction by austrian law

I. Vojáci a důstojníci v aktivní službě

– bylo jedno, zda trvalé, nebo dočasné /vojenské cvičení/

-pokud by vojenský delikt vešel ve známost až po skončení služby, jsou příslušné soudy civilní, leda by opět došlo k aktivní službě /bylo zakázáno za tímto účelem k službě povolát/, obecný delikt pak již mohl být souzen jen obecnými soudy

-zákon z r. 1912 – po dobu jednoho roku od skončení vojenské služby /vliv německého řádu – zde bez časového omezení/

II. Aktivní příslušníci četnictva /důstojníci i mužstvo/ - spadají pod soudy zeměbranské - Landwehru

III. U některých vojenských činů i neaktivní vojáci /např. neuposlechnutí povolávacího rozkazu, t. č. proti vojenským soudům, porušení poměru podřízenosti x musí být spácháno v uniformě/

IV. Neaktivní vojáci nadále zaměstnaní u armády, zeměbrany či četnictva /od 1912/

V. Vysloužilci ve vojenských invalidovnách a osoby ve vojenských věznicích

VI. Námořní loupež – vyplývá z mezinárodního práva x lupič musí být chycen rakouským válečným loďstvem /trest smrti provazem/

I. Soldiers and officers in active service (also in time of the military training) x if the military delict became known after the termination of service, the competent courts are civil courts x After 1912 extended the jurisdiction of military courts for one year from the end of military service / influence of the German order - here without time limit /

II. Soldiers and officers of Gendarmerie

III. Non-active soldiers (disobeying the recall order to service)

IV. Non-active soldiers, who were employees of the army (from 1912)

V. Military disabled persons (in the houses for military invalides) and persons in military prisons

VI. Pirats - follows from international law x robber must be caught by the Austrian navy / death penalty by hanging /

v období války pak ještě:

VI. Všechny osoby doprovázející vojsko /markytánky, vozkové, dodavatelé/

VII. Váleční zajatci a rukojmí – jsou-li v rukou vojenských sborů /Haagská konference 1907/

VIII. Kdokoliv v případě „zločinů proti válečné moci státní“ /vyzvědačství, nedovolené verbování,.../

- původně příslušeli soudy vždy x od 1869 omezeno jen na dobu války

-mohlo být rozšířeno i na dobu válce předcházející /přípravy, mobilizace/

IX. Kdokoliv – tj. nejen vojáci, ale i civilisté, v případě operací na cizím státním území i cizinci /princip ochrany vycházející z mezinárodního práva trestního/

Po r. 1950: osoby ve výslužbě a penzisté, osoby povoláné k zvláštní službě , které se staly součástí branné moci, osoby povoláné k osobním úkonům pro brannou moc, invalidé

Po r. 1956: vojáci, příslušníci jiných ozbrojených sborů, váleční zajatci + vojáci mimo činnou službu /čin nenastoupení služby/ a civilisté /činy proti obraně vlasti/

In the time of war also:

VI. All persons accompanying the army

VII. Prisoners of war and hostages - if they are in the hands of military corps /The Hague Conference 1907/

VIII. Anyone in the case of "crimes against the state's war power" (espionage, illegal recruitment, ...) – also in time before the war (mobilisation)

IX. Anyone - ie not only soldiers but also civilians, in the case of operations on foreign state territory also foreigners / principle of protection based on international criminal law /

After 1950: retired persons and pensioners, persons called for special service who became part of the armed forces, persons called for personal acts for the armed forces, the disabled ones

After 1956: soldiers, members of other armed corps, prisoners of war + soldiers outside active service / act of non-occupation / and civilians / acts against homeland defense /

Tresty / Punishments

- symbolem moci byla hůl
- všichni velitelé až do hodnosti kaprála-desátníka
- Zavedeno od Římanů – révová hůl
- Užíváno k okamžitým tělesným trestům
- Užíváno i u čs. jednotek za 2. světové války

- the symbol of power was stick
- all commanders up to the rank of corporal
- Introduced from the Romans - vine stick
- Used for immediate corporal punishment

Vyobrazení:

<https://i.pinimg.com>

<https://pbs.twimg.com/media/>

Tresty 16.-18. stol.

Příklady trestů

sezení na oslu

ulička – nejostřejší 36běhů /na život a na smrt/

1752 – zmírnění, běhy podle závažnosti 2- 10 /6 u jízdy/, ulička tvořena 300 vojáky /150 u jízdy/

Služební předpis z r. 1803 – pokud není schopen voják absolvovat celý trest, má mu být zbytek trestu odložen než se uzdraví

18. stol. – nejčastější trest – opevňovací práce /6-10 let/

Punishments (examples):

sitting on a donkey

„running the guntlet“ - the soldier had to run among the soldiers with sticks who beat him, different number of runs (max. 36, later 2-10), the two rows formed 300 soldiers (150 at cavalry)

sezení na oslu, kresba G. Krumm

ulička u pluku Clerici, kol. vojenské dějiny Československa, Die Soldaten Marias Theresias

Trest smrti v 19. a 20. stol.

Capital punishment in 19th-20th Century

Above - Punishment of captured CZ-legionars ex-austrian soldiers on the front in Italy (Davonzo, 1918)

On the right – Punishment of rebel soldiers in Rumburk and Kragujevas (1918) - Austrian soldiers returned from Russian captivity, did not want to be put back into action

poprava legionářů v Davonzu a vzbouřenců v Rumburku a Kragujevac, kol. Vojenské dějiny Československa II., archiv VHÚ

Trest smrti v 19. a 20. stol./Capital punishment in 19th-20th Century.

Austrian army

I. oběšením

- lze nahradit těžkým žalářem nad 10let
- trest je spojen s vyškrcnutím z armády a se ztrátou šlechtictví

II. zastřelením /mírnější/

- lze nahradit prostým žalářem do 10let, pokud od činu proběhla dlouhá doba, tak musí být nahrazen žalářem
- na válečných lodích se trest vykonává vždy zastřelením, i když zní trest na oběšení

decimace – trestán každý desátý pachatel /typicky vzpoury/

po r. 1948

- trest smrti není obligatorním, vždy jen jako alternativa
- trest smrti oběšením v poli i zastřelením

Austrian army

I. hanging

- can be replaced by heavy dungeon over 10 years
- punishment is associated with removal from the army and loss of aristocracy

II. by shooting / milder /

- can be replaced by a simple dungeon within 10 years, if it has been a long time since the act, it must be replaced
- On ships of war, the punishment is always performed by shooting, even if the sentence is hanging

decimation - punishment for every tenth offender / typically rebellion x not very used in that time/

after 1948

- the death penalty is not obligatory, always as an alternative
- death penalty by hanging in the field and shooting

Žalář - doživotní/časově omezený

- těžký – má stejné následky jako trest smrti, vyškrcnutí z armády nastupuje pokud je vysloven na 10 a více let, popř. několikrát odsouzen na trest žaláře delší 1 roku x platí pouze pro dobu trestu

-běžný

-u každého trestu žalářem přísluší obvykle ztráta hodností a podobné následky jako v případě civilního odsouzení k žaláři

Vězení -pouze časově omezené

-těžké/ běžné vězení

-domácí /max. 8 dní + pouze proti důstojníkům, duchovním a úředníkům/,

-vězení u profouse /honore, kadeti, gážisté, poddůstojníci/

-posádkové /kadeti, gážisté, šikovatelé a mužstvo/

Dungeon

- life / time limited
- severe - has the same consequences as the death penalty; sentenced several times to a prison sentence longer than 10 year

- for each prison sentence, usually the loss of ranks and similar consequences as in the case of a civil prison sentence

Prison

- only time limited
- Also variant of home-prison (for officers, officials and priest only, and only on 8 days)

Věznice po r. 1950 : Bratislava, Brno, České Budějovice, Horažďovice, Hradec Králové (do r. 1951), Karlovy Vary, Košice, Kroměříž, Kutná Hora, Olomouc, Opava, Písek (do r. 1951), Plzeň, Praha a Tábor

Vojenská trestnice – Opava

zrušeny 1952

Vojenské nápravné útvary - kárné oddíly /roty/ - od 1950 od r. 1952 nahradily věznice /původně 3 roty/, od r. 1957 jeden kárný prapor, 1962 – prapor dislokován v Sabinově, při zániku ČSFR byl prapor k 1.1.1993 převeden do ASR -

Tresty po 1948

odnětí svobody, nápravné opatření /u vojáka zákl. služby se nahrazuje odnětím svobody v VNÚ/ , ztráta čest. titulů a vyznamenání ztráta vojenské hodnosti/snížení vždy na hodnost vojína/zákaz činnosti,propadnutí majetku /prakticky v této oblasti se neužije/, peněžitý trest, propadnutí věci, vyhoštění /opět neužije se/ + trest smrti

Po r. 1989

nadále platí právní úprava

x 31. 12. 1993 – zrušeny vojenské soudy v ČR

2009 – zrušeny vojenské soudy na Slovensku /důvod – malá soudní agenda, vlivem profesionalizace armády/

Poděkování

www.kvh-ostava.cz – pluk Rittberg-Kaunitz

www.armentum.cz – pluk Weid

Děkuji za pozornost

